

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Quid de hac re senserunt Gregorius Ariminensis, & alij recentiores, c. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

solo Deo efficiente posse produci, intellectu & voluntate omnino patiente, etiam illa qualitate homo informatus intelligere & velle dicatur: quia hæc operationes non sunt productiones, sed actiones (vt aiunt) grammaticales circa obiectum, & vere sunt qualitates, quæ suo effectu formali reddunt hominem intelligentem, & volentem. Fauent etiam Thomistæ aliqui, qui putant, primum actum voluntatis non effici ab ipsa voluntate, sed à solo Deo, eo quod dixit *S. Tho. 1. 2. q. 9. a. 4.* in eo actu à solo Deo voluntatem moueri, de quo eo loco fusius tractabitur.

Sed præterquam quod hæc explicatio, si meliorem philosophandi rationem sequamur, falsa est, nec secundum mentem *S. Tho.* quod nunc demonstrare necesse non est, locis enim citatis, satis superque de hac re dicemus, nihil cum August. sensu habet commune. Cum enim ille vt excludat omne meritum, & initium boni operis ex nobis, inueniatur quandam gratiam operantem, & præuenientem, quæ est initium meriti, parum curauit, vtrum illa à nobis efficientibus physice sit, an non; dummodo constaret, eam esse ante omne meritum, & esse initium illius: hoc autem recte assignatur, etiam si dicamus omnem operationem intellectus, & voluntatis naturaliter, & absque deliberatione ab ipsis facultatibus physice effici, & produci. Frustra ergo Andreas de Vega eo recurrit, quo nunquam August. disputationem suam direxit, nec ad conuincendum Pelagium sibi opus esse existimauit.

Aliorum sententia.

Thom. Conrad. Caietan. Duran. Anton. Scotus. Driedo. Ruyssius.

Alio modo explicant gratiam operantem & cooperantem, & qua ratione gratiam operantem dicatur Deus in nobis sine nobis operari, *S. Tho. 1. 2. q. 111. a. 2. Conradus, & Caiet. & recentiores ibidem, Dur. in 2. d. 26. q. 3. Anton. 4. p. tit. 9. c. 3. §. 1. & 2. Scot. 1. de nat. & grat. c. 16. longe à med. Drie. 2. de gratia & lib. arbit. tractatu 1. c. 2. Ruyss. Tapper. ar. 7. §. 1. Et quia articulus pag. 299. Asserunt ergo gratiam operantem esse in primo motu voluntatis circa finem etiam libero, ex quo voluntas mouetur ad secundum qui est circa media, & ad actionem exteriorem: nam in secundo actu, qui est circa media, & in actione exteriori iam inuenitur gratia cooperans. Putant autem vocari operantem gratiam, quia ad eum actum nos mouet sine nobis, non quidem physice efficientibus, sed prius alio quopiam actu volentibus: tunc enim homo dicitur se mouere ad volendum vel operandum, quando ex vna voluntate in aliam, vel in ipsum opus mouetur: & tunc gratia dicitur cooperari nobiscum, & nos cum gratia.*

Verum hæc interpretatio, quam alioquin re ipsa veram contineat doctrinam, tamen non quadrat verbis & menti Aug. nam in primum consensum voluntatis liberum non solum gratiam operantem, sed etiam cooperantem concurrere ex multis ipsius testimonijs c. 7. manifestum erit. Atque secundum eius doctrinam contra Pelagium, qua contendit in nobis esse quoddam initium meriti, quod sine nobis Deus operatur, necesse est in primo ipso actu libero circa finem, principium assignare gratiæ operanti, & aliquid etiam cooperanti. Quis enim negabit merita ipsa iam esse gratiæ cooperantis, & non sine nobis? Vt enim dicebatur in canone illo 9. qui est sententia August. 22. Quoties bonum operamur, Deus in nobis, atque nobiscum, vt operemur, operatur. Constat autem in prima voluntate libera circa finem, nos operari bonum opus, &

meritorium: ergo non solum Deus in nobis (scilicet gratia operante) sed etiam nobiscum (scilicet gratia cooperante) operatur: ac proinde gratia operans ex intentione Aug. contra Pelagium, non est in ipso libero consensu, etiam primi actus, sed ante consensum. Verum de hoc latius c. 4.

CAPVT IV.

Quid de hac re senserint Gregorius Ariminensis, & alij recentiores.

Propius ad mentem August. videtur accedere *Gre. Arimin. in 2. d. 28. q. 1. a. 3. ad 12. argum.* Quem, vt apprime in Aug. doctrina versatum, sequuntur complures recentiores. Asserit ergo omne opus intellectus, & voluntatis non solum à Deo fieri, sed etiam à nobis tanquam à secunda causa efficiendi physice produci. In bonis autem operibus etiam nostra voluntas cooperetur vt secunda causa, Deum tamen sola sua virtute primo eam applicare ad libere volendum, non solum eam præueniendo prævia cogitatione ex parte intellectus, & primo motu non deliberato timoris aut spei, aut alterius affectus, sed etiam eam impellendo ad consensum liberum. Hunc impulsum & applicationem putat Greg. esse medium quid inter ipsum consensum liberum, ad quem cooperatur voluntas, & primum motum non deliberatum voluntatis, seu cogitationem, quæ ex parte intellectus præcedit illamque applicationem appellat ab Aug. initium boni operis imo ob eam causam (inquit) dicitur Deus facere, vt velimus, & vt faciamus bona, quæ agimus, & vt præcepta seruemus, quia phrasi virtutis frequenter Aug. Confirmat autem multis eiusdem testimonijs.

Primum est lib. de gratia & libero arbitrio c. 16. vbi inquit. Certum est nos velle, cum volumus sed ille facit, vt velimus bonum. Et infra: Certum est nos facere cum facimus: sed ille facit, vt faciamus, præbendo virtuti efficacissimas.

Secundum testimonium est eodem lib. c. 17. in hæc verba: Vt velimus sine nobis operatur, cum autem volumus & sic volumus, vt faciamus nobiscum operatur, tamen sine illo operante, vt velimus, vel cooperante cum volumus, ad bona pietatis opera nihil valeamus.

Tertium testimonium est in li. 1. ad Simplicium q. 2. ante medium: Aliter (inquit) deus præstat vt velimus aliter præstat quod voluerimus, vt velimus enim & suum esse voluit, & nostrum: suum vocando, nostrum sequendo: quod autem voluerimus, solus præstat. Quo sane modo loquendi manifeste indicat Aug. & Deum solum in nobis sine nobis facere, vt velimus, & vt faciamus. Quod nulla ratione verum esse videtur, nisi quia ipse intime præsens voluntati nostræ, eam applicat primus, & mouet, seu determinat prius natura, quam accedat consensus illius liber ad volendum, & faciendum. Hunc modum loquendi colligit Aug. ex illo ad Phil. 2. Deus est, qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate. Non dixit Paulus cooperatur, vt solus intelligatur Deus: sed non solus operatur consensum liberum: ergo concedere debemus, initium illius à solo Deo esse, applicationem scilicet illam, & impulsum ad consentiendum, vt explicatum est. Qua ratione dictum quoque putat Aug. in illa q. 2. ad Rom. 9. Non est volentis, neque currentis, sed Dei miserentis. ac si dixisset Paulus, sed solius Dei miserentis, vt optime deducit ipse Aug. & nos c. 8. explicabimus. At solius Dei esse nequit totus consensus: superest igitur, vt sit solius Dei secundum illam applicationem priorem.

Ratione

Ratione vero probatur. Quoniam in consensu nostro duo sunt: & concursus dei & nostri arbitrij concursus vero Dei prior est, vtpote primæ causæ quæ sua operatione prius attingit effectum: ille autem est à solo Deo: ergo est initium aliquod operationis liberæ à solo Deo, præter sanctam cogitationem & primum motum voluntatis.

CAPUT V.

Consutatur opinio Gregorij Ariminensis.

16 **H**anc tamen sententiam non solum in Aug. aut Patribus fundamentum non habere: verum etiam non obscurè rationi, tam à priori, quam à posteriori ductæ aduersari, quoad eius fieri poterit, in sequentibus ostendere conabimur. Primum quid ratio à priori ducta, est manifesta: quoniam operatio nostræ voluntatis liberæ, re ipsa ita est indiuidua operatio, vt licet secundum rationem vitalis, & volitionis, nostræ voluntati, vt propriæ causæ respondeat, & quatenus circa tale obiectum versatur, aut supernaturalis est, auxilio gratiæ, & Deo vt authori tribuatur: qualibet tamen harum rationum in operatione ipsa liberæ voluntatis ita producit, vt non modo vna sine alia re ipsa esse, & produci nequeat, sed neque ordine ipso reali causalitatis intelligere possimus priorem esse in productione rationem genericam, quam specificam, neque specificam, aut particularem, quam genericam: tamen si ordine rationis in re producta nos consideremus prius rationem genericam vitalis, & volitionis, non considerata speciali circa hoc obiectum. Nunc autem agimus de ordine prioris secundum causam, qui realis est quauis non sit durationis: ordo namque inter effectus in genere efficientis, si aliquis est, non in sola consideratione nostra, sed in re ipsa inuenitur. Cum ergo in ipsa actione voluntatis nostræ nulla possit assignari ratio prius producta à solo Deo, quæ sit applicatio ad consensum, & initium illius præter vocationem intellectus & primum motum non deliberatum voluntatis efficitur, nullam aliam esse applicationem voluntatis ad consensum præter vocationem, & primum motum ipsius voluntatis: id quod hoc pacto magis adhuc declaratur, & ostenditur.

17 Illa applicatio ad consensum, aut est operatio in ipso Deo: & hoc dici non potest quia operatio manens in Deo non est gratia; nam gratia in nobis debet esse, est enim gratia, ipsa donatio, quæ nobis fit. Frustra igitur eam operationem diceremus gratiam operantem.

Præterea in Deo nequit esse aliqua peculiaris operatio applicandi nostrum liberum arbitrium ad opera gratiæ, quæ non sit ad opera naturæ, nisi in nobis sit aliquid circa opera gratiæ, quod non sit circa opera naturæ, vt ex dictis satis constat: in nobis autem nulla est diuersitas operandi ex parte applicationis in operibus gratiæ & naturæ, vt statim patebit: ergo nec in Deo est aliqua peculiaris operatio circa opera gratiæ. Aut applicatio illa est aliqua operatio in nobis, vt aduersarij fatentur, hæc autem non potest esse alia, quam operatio intellectus, aut voluntatis: Porro operatio intellectus alia, quam intellectio; & operatio voluntatis alia, quam volitio excogitari nequit. Cum ergo applicat solus Deus voluntatem ad consensum aut efficit in nobis sanctam cogitationem, & primum motum non deliberatum, & hoc dici non

Vasquez in 1. part. Tomus I.

potest, quia nihil horum sine concursu nostro naturaliter produci potest. Aut facit ipsum consensum liberum, & hoc etiam falsum est, quia consensus liber absq; nostro libero concursu esse nequit, cum libero autem consensu iam est gratia cooperans, sine qua nunquam consensum præbemus vocationi. Aut deniq; aliqua qualitas producit, qua voluntas ultimo determinatur ad consensum & hæc excogitata plane videretur, cum absq; fundamento ponatur. Quinimo, si ideo ponitur, quia Deus vt prima causa applicat voluntatem ad operandum, non modo hæc qualitas aut applicatio in operibus gratiæ ponenda est, sed etiam in omnibus alijs operationibus & causis: cur ergo peculiarem esse volunti in operibus gratiæ? Certe ad intelligendam phrasim Aug. & aliorum Patrum aut scripturæ, superuacanea est, sicut infra dicemus. Vt autem defenderemus concursum priorem dei tanquam primæ causæ: non solum in operibus gratiæ sed in omnibus alijs, etiam ponenda esset.

Deinde ratio à posteriori non minus efficax est. Namque vt fufius monstrabimus disp. 99. c. 3. & 4. ex hac applicatione, qua posita fatentur aduersarij non esse liberum homini resistere, sequi videtur, omnino impediri libertatem nostram. Ea enim posita non potest arbitrium velle, & nolle, ac proinde non manet indifferens.

Ceterum contra Grego. sunt Scholastici non infimæ notæ, qui cum huius applicationis, distinctæ à vocatione, & consensu ipso, mentionem faciunt eam aperte negant, & in primis est Scot. in 2. Scot. d. 37. q. 1. §. Ad solutionem istorum & in 4. d. 49. q. 6. §. Dico ergo versic. ad propositum, vbi non solum docet eam non esse in nobis, sed etiam ex illa nostram libertatem auferri. Consentit Gabriel in 2. d. illa 37. q. 1. ar. 1. not. 1. & Cai. super q. 1. ar. 13. & q. 19. ar. 8. qui vt defendat contra Scot. prima causa necessario operante, non operaturum arbitrium nostrum necessario: docet Deum non prius attingere effectum, quam attingat secunda causa.

Huic etiam applicationi plane aduersatur Ruar. ar. 7. §. Decima propositio, circa finem. Sed & Bernardus elegantissime nostram rationem superius factam, in lib. de gratia, & lib. arbitrio paucis expressit. Loquens enim de gratia ait, Ad hoc vique præueniens, vt iam sibi deinceps cooperetur (scilicet arbitrium) ita tamen, quod ab vtroque ceptum est, pariter ab vtroque perficitur vt mixtum, non sigillatim, simul, non vicissim per singulos profectus operentur, non partim gratia, partim liberum arbitrium opere indiuiduo peragant. Quibus verbis non solum docet vnum sine alio nihil in consensu operari: sed ab initio ab vtroque consensum indiuidue proficisci. Quantum vero sententia Greg. distet à sensu, & mente Aug. & aliorum Patrum sequenti c. monstrabo. Iam vero ex dictis plane constat, rationem, quam pro se affert Greg. nullius esse momenti: ostensum enim est, primam causam non attingere prius aliquid in effectu, quam secunda attingat: & quod iterum etiam ostendam d. 99. a. 8. & d. 100. c. 3.

CAPUT VI.

Vera patrum sententia de gratia operante & cooperante.

Mirabile sane fuit ingenium Aug. in probanda gratiæ necessitate contra Pelagium. Contra Semipelagianos vero, vtpote viros alioqui insignes, & eximie sanctitatis, nec tam aperte à veritate